

Declarația de la Haga privind descoperirea cunoașterii în Era Digitală

Viziune

Noi credem că această Declarație are puterea să transforme practica cercetării etice, reforma legislativă și dezvoltarea politicilor de acces deschis și a infrastructurii. Vă invităm să oferiți sprijinul adăugând propriul nume pe lista în creștere a semnatarilor.

Noile tehnologii revoluționează modul în care oamenii pot învăța despre lume și despre ei înșiși. Aceste tehnologii nu sunt decât un mijloc de a gestiona Datele Masive (Big Data) [1](#), fiind și o cheie către descoperirea cunoașterii în era digitală iar puterea lor este dezvăluită pe măsură ce datele însele devin din ce în ce mai mult disponibile. Factori precum putere computațională crescută, creșterea rețelei, angajamentele guvernelor pentru accesul deschis [2](#) la cercetarea plătită din fonduri publice conduc la apariția mai multor fapte, date și idei.

Totuși, cadrele legale existente în diferitele jurisdicții ar putea să nu fie înțelese într-un mod care să sprijine introducerea unor noi abordări în ceea ce privește cercetarea și în particular exploatarea conținutului (content mining - vezi nota de traducere mai jos). Exploatarea conținutului este procesul de extragere a informației dintr-un material citibil de mașină. Funcționează prin copierea unor mari cantități de lucrări, extragerea de date și recombinarea acestora pentru a identifica modele repetitive și trenduri.

În același timp, legile proprietății intelectuale dintr-o vreme mult dinaintea apariției rețelei, limitează puterea tehnicilor de analiză a conținutului digital așa cum este exploatarea textului și a datelor (pentru text și date) sau exploatarea conținutului (pentru analiza computațională în toate formatele) [3](#). În același timp, acești factori creează inegalități privind accesul la descoperirea cunoașterii în era digitală. Legislația în cauză poate fi legea drepturilor de autor, legea care guvernează patentele sau legea bazelor de date; toate acestea putând restricționa abilitatea utilizatorului de a performa analize detaliate asupra conținutului.

Cercetătorii ar trebui să aibă libertatea să analizeze și să-și urmeze curiozitatea intelectuală fără frica monitorizării sau a repercusiunilor. Aceste libertăți nu ar trebui erodate în mediul digital. În aceeași măsură, etica din jurul utilizării datelor și a exploatarei conținutului continuă să evolueze ca răspuns la schimbările tehnologice.

Analiza computațională a conținutului în toate formatele, înțelegându-se exploatarea sa, permite accesul la cunoaștere publică nedescoperită, oferind perspective importante asupra fiecărui aspect al economiei, al vieții sociale și culturale. Exploatarea conținutului va avea și un impact profund

privind înțelegerea societății și a mișcărilor sociale (de exemplu, previzionarea schimbărilor politice, analiza modificărilor demografice). Utilizarea unor astfel de tehnici are potențialul să revoluționeze modul în care cercetarea este făcută, fie în zona academică sau cea comercială.

BENEFICIILE EXPLOATĂRII CONȚINUTULUI

Potențialele beneficii ale exploatării conținutului sunt vaste și includ:

- Abordarea marilor provocări precum modificările climatice și pandemiile
- Creșterea nivelului de sănătate al populației, a stării materiale și a dezvoltării
- Crearea de noi locuri de muncă și condiții de angajare
- Creșterea exponențială a creșterii și a progresului științei prin intermediul noilor perspective și a unei mai mari eficiențe a cercetării
- Creșterea transparenței guvernelor și a acțiunilor acestora
- Stimularea inovației și a colaborării și creșterea impactului științei deschise
- Crearea de instrumente pentru educație și cercetare
- Deschiderea unor perspective culturale noi și mai bogate
- Accelerarea dezvoltării economice și sociale în toate părțile globului

Cercetători, IMM-urile (intreprinderi mici și mijlocii) și companiile de tehnologie de mari dimensiuni au exploatat conținuturi de cel puțin 10 ani, dar potențialul de a extrage beneficii semnificative din această muncă a fost limitat datorită incertitudinilor legale și a restricțiilor. Pe de altă parte, în această eră a oportunităților, este important ca toți membrii societății să beneficieze egal de progresele făcute în a face disponibilă tehnologia digitală și a conținuturilor. Acest lucru necesită crearea de noi principii în jurul accesului la fapte, date și idei.

PRINCIPII

În consecință, noi, semnatarii, recunoscând imensul potențial economic și beneficiile sociale ale descoperirii cunoașterii în era digitală, susținem următoarele principii:

1. PROPRIETATEA INTELECTUALĂ NU A FOST PROIECTATĂ SĂ REGLEZE LIBERUL SCHIMB AL FAPTELOR, DATELOR ȘI IDEILOR, CI ARE UN OBIECTIV CLAR DE A PROMOVA ACTIVITATEA DE CERCETARE

Liberul schimb al informațiilor și ideilor este un drept uman fundamental⁴. Este catalizatorul pentru producerea cunoașterii umane, care pun temelia bunăstării și a prosperității. Societățile din toată lumea au ales să protejeze anumite drepturi limitate în proprietatea intelectuală ca stimulente deopotrivă pentru inovare și diseminarea cunoașterii. Legea proprietății intelectuale nu a fost gândită niciun moment să acopere faptele, ideile sau datele simple. Totuși aplicarea modernă a legii drepturilor de proprietate intelectuală devine din ce în ce mai mult un obstacol în calea creării și diseminării de cunoaștere, care folosește chiar și cele mai simple componente constructive ale cunoașterii.

În unele țări, drepturile de autor⁵ au fost interpretate în special pentru a restricționa abilitatea de a face lectură și analiză computațională a conținuturilor, care, altfel sunt disponibile conform legii. Alte cadre legale așa cum este legislația privind patentele și bazele de date au un impact similar. Atunci când legea proprietății intelectuale permite conținutului să fie citit și analizat manual de către oameni dar nu de mașinile lor, înseamnă că a eșuat în obiectivele originare.

2. OAMENII AR TREBUI SĂ AIBĂ LIBERTATEA DE A ANALIZA ȘI DE A-ȘI URMA CURIOSITATEA INTELECTUALĂ FĂRĂ TEAMA DE URMĂRIRII SAU DE CONSECINȚE

Furnizorii de conținut ar trebui să respecte zona privată intelectuală a fiecărui cititor și ar trebui să ia măsuri pentru a proteja zona privată a acestora de orice ingerință a oricărui terț. Orice excepție care ar conduce la restrângerea zonei private personale, va trebui să fie cu adevărat necesară și să fie proporțională, conform prevederilor legale.

Utilizarea faptelor, datelor și ideilor nu trebuie să prejudicieze drepturile legitime ale indivizilor la zonă personală și viață privată.

3. LICENȚELE ȘI TERMENII CONTRACTUALI NU AR TREBUI SĂ ÎMPIEDICE PERSOANELE ÎN UTILIZAREA FAPTELOR, DATELOR ȘI IDEILOR

În general, licențele și termenii contractuali, care reglează și restricționează cum ar trebui persoanele să analizeze și să utilizeze faptele, datele și ideile, sunt de de neacceptat și împiedică inovarea și crearea de cunoaștere nouă și, în consecință, nu ar trebui adoptate. În mod egal, nu este acceptabil ca măsurile tehnice aplicate în sistemele cu digital rights management să împiedice dreptul legal de a exploata conținutul.

4. ETICA PRIVIND UTILIZAREA TEHNICILOR DE EXPLOATARE A CONȚINUTULUI VA TREBUI SĂ PROGRESEZE CA RĂSPUNS LA TEHNOLOGIA ÎN SCHIMBARE

Urmărirea unor norme etice bine stabilite în domeniul cercetării și al afacerilor, precum și dezvoltarea continuă a unor astfel de standarde și legi, trebuie să fie sprijinite și încurajate pentru a se garanta că tehnologiile de exploatare a conținutului sunt angajate în beneficiul societății.

5. INOVAREA ȘI COMERCIALIZAREA CERCETĂRII BAZATE PE UTILIZAREA FAPTELOR, DATELOR ȘI IDEILOR, AR TREBUI SĂ NU FIE RESTRICȚIONATE DE LEGILE PROPRIETĂȚII

Pentru că faptele, datele și ideile nu sunt supuse drepturilor de autor, nu are sens restricționarea utilizării etice în scop comercial a acestor fapte, date și idei extrase din conținutul care a fost obținut legal. Este recunoscut faptul că în timp ce legile patentării sunt gândite să protejeze inovațiile și invențiile, acestea nu implică faptele și datele. Restricțiile privind utilizarea faptelor, datelor și ideilor pot avea un impact serios asupra inovației și a dezvoltării economice globale. De asemenea, poate reduce abilitatea de a utiliza instrumente și procese de care pot beneficia cetățenii în domeniile sănătății, științei, forței de muncă, cercetării, mediului și al culturii.

Foaia de parcurs pentru acțiuni

ACCEPTAREA VIZIUNII ȘI A PRINCIPIILOR

1. Viziunea incorporată în această Declarație este aceea că proprietatea intelectuală nu a fost gândită să regleze libera circulație a faptelor, datelor și ideilor, ci are ca obiectiv cheie promovarea activității de cercetare.
2. Acolo unde cadrele legislative ale drepturilor de autor nu sprijină în acest moment această viziune, legislatorii ar trebui să lucreze pentru a introduce modificările care ar permite utilizatorilor exploatarea conținutului la care au acces conform legii.
3. Acolo unde sunt introduse excepții și limitări⁶ în legea drepturilor de autor care permit exploatarea conținutului, acestea ar trebui să devină obligatorii fără a putea fi anulate prin contracte.
4. Nu este acceptabil ca măsurile tehnice prezente în sistemele cu digital rights management, să împiedice dreptul legal de a performa exploatarea conținutului.
5. Nu ar trebui să fie necesară semnarea de licențe separate pentru a întreprinde activități de exploatare a conținutului, de vreme ce dreptul de a citi este dreptul de a exploata acolo unde activitățile de exploatare au acces legal la conținutul cu relevanță.

POLITICI ȘI STIMULENTE

6. Legislatorii ar trebui să țină seama să ofere claritate din punct de vedere legal prin garantarea faptului că exploatarea conținutului nu constituie o încălcare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe. Credem că dreptul de a citi include dreptul de a exploata, dar doar atunci când persoanele au acces legal la acel conținut.
7. Acolo unde organismele de finanțare a cercetării sau alte persoane solicită iar autorii doresc, rezultatele de cercetare să fie făcute disponibile sub licențe specifice, de regulă, acestea ar trebui să fie CC-BY pentru publicații și CC0 pentru datele de cercetare⁷.
8. Fiecare universitate, organizație de cercetare, organism de finanțare a cercetării sau întreprindere comercială, ar trebui să se asigure de faptul că politicile lor promovează exploatarea conținutului ca metodă de cercetare care are potențialul de a transforma modul în care cercetarea este condusă. Creșterea accesului deschis și a datelor deschise a fost și va continua să fie un catalizator cheie pentru exploatarea conținutului.
9. Cercetătorii trebuie să recunoască dreptul autorilor operelor să fie remarcați ca atare, fiind respectați și recunoscuți ca producători de date ori de câte ori este posibil.
10. Politicile privind exploatarea conținutului ar trebui să respecte drepturile legitime ale autorilor și editurilor, fiind izvorâte din necesitățile cercetătorilor și mediului de afaceri din era digitală.
11. Pentru a încuraja adoptarea activităților de exploatare a conținutului, universitățile, instituțiile de cercetare, organizațiile de finanțare a cercetării, ar trebui să ia în considerare introducerea de

stimulente pentru a recompensa pe cei care folosesc aceste noi tehnici - de exemplu, activitățile de exploatare a conținutului ar trebui să fie remarcate și notate în procesele de evaluare/expertizare.

INFRASTRUCTURI ȘI INSTRUMENTE

12. Instituțiile de cercetare, universitățile și mediul de afaceri ar trebui să asigure menținerea și dezvoltarea infrastructurilor depozitelor pentru a oferi spațiu pentru și acces la publicațiile care pot fi supuse legal exploatării conținutului. Cercetătorii independenți ar trebui să facă efortul de a folosi aceste facilități acolo unde sunt disponibile.

13. Instituțiile de cercetare, universitățile și mediul de afaceri ar trebui să ofere acces la infrastructuri potrivite pentru a permite datelor de cercetare să fie disponibile acolo unde este etic și legal posibil pentru exploatarea conținutului. Cercetătorii independenți ar trebui să facă efortul de a folosi aceste facilități acolo unde sunt disponibile.

14. Toate aceste evoluții includ infrastructuri tehnice, standarde, norme etice și cerințe pentru finanțare care să facă rezultatele de cercetare liber disponibile.

15. Standardele deschise precum XML sau JSON pentru transportul datelor, ORCID pentru ID-urile autorilor și licențele CC pentru necesitățile de licențiere deschisă, ar trebui folosite ori de câte ori este posibil.

16. Dacă lucrarea este disponibilă sub o licență CC BY, creatorii de conținut ar trebui să facă disponibile spre descărcare următoarele: XML-ul sau alte formate pentru calitate înaltă, imagini de înaltă rezoluție, sprijinirea datelor din spatele imaginilor și articolul acceptat dar needitat al autorului.

PLEDOARIE

17. Persoane așa cum sunt universitățile, organizațiile de cercetare, asociațiile de bibliotecari, comunitatea medicală, mediul de afaceri și membrii comunității de exploatare a conținutului ar trebui să pledeze beneficiile exploatării conținutului.

18. Bibliotecile de cercetare sunt bine poziționate în acest rol de promotori ai propriilor activități ce vin în sprijinul cercetării.

19. Bibliotecile ar trebui să ofere instruire cercetătorilor în zona alfabetizării în domeniul exploatării digitale, incluzând consultanță juridică.

DEZVOLTAREA ȘI MONITORIZAREA DECLARAȚIEI DE LA HAGA ȘI A FOII DE PARCURS

20. LIBER (Association of European Research Libraries) a jucat un rol esențial în lucrul cu părțile implicate în elaborarea Declarației de la Haga și a Foii de Parcurș. LIBER va continua să monitorizeze și să supravezeze progresul în obținerea semnăturilor pentru Declarație și va pleda pentru implementarea Foii de Parcurș.

[1] Vezi [G8 Open Data Charter](#) și [RDA Data Harvest Report](#) ([înapoi](#)).

[2] Vezi [Declarația de la Berlin](#) și [Inițiativa pentru Acces Deschis de la Budapesta 10 ani mai târziu](#) ([înapoi](#)).

[3] Acolo unde termenul text și exploatare a datelor / TDM este folosit în Declarație, acestea sunt folosite cu înțelesul exploatării tuturor formelor de date indiferent că este text, imagine, înregistrări sonore sau film ([înapoi](#)).

[4] Vezi Articolul 19 din [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#) ([înapoi](#)).

[5] Și în legea bazelor de date în Uniunea Europeană și sub formă de Directivă pentru Bazele de Date ([înapoi](#)).

[6] De exemplu, [WIPO privind Excepțiile și Limitările](#) ([înapoi](#)).

[7] De exemplu, inițiativa pentru Știință și Cercetare Deschise din Finlanda a publicat o [foaie de parcurs](#). Aceasta recomandă o licență CC BY 4.0 pentru toate rezultatele de cercetare. Pentru metadatele din depozitele digitale naționale, recomandarea este pentru CC0. ([înapoi](#)).

Note de traducere

Traducerea a fost făcută la momentul emiterii Declarației de la Haga de către Nicolaie Constantinescu, arhitect informațional, Kosson. Sunt câteva precizări terminologice care trebuie menționate.

„Big Data” a fost tradus ca Date Masive.

„Content mining” a fost tradus ca „exploatarea conținutului” pentru că este sintagma implică acțiunea aplicată asupra datelor. Astfel, vorbim despre o exploatare a datelor, adică operațiuni de extragere, mixare, aranjare, vizualizare și consum a datelor de către oameni și mașini deopotrivă.

Semnați declarația la <http://thehaguedeclaration.com/the-hague-declaration-on-knowledge-discovery-in-the-digital-age/>